

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра практичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

« 24 » серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ НДПП 1.2.5. Психологія масових явищ _____

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма _____ Практична психологія _____

(назва)

спеціальність _____ 053 Психологія _____

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

Факультет _____ філології та масових комунікацій _____

(назва факультету)

2020 – 2021 рік

Робоча програма **Психологія масових явищ** для студентів ОПП
Практична психологія_Спеціальністю (напрямом підготовки) 053 Психологія

Розробник: кандидат психологічних наук, доцент **Стуліка О.Б.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від “24” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри практичної психології Варата Л.А.
(Варата Л.А.)

“24” серпня 2020 року

© МДУ, 2020 рік

© МДУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) Форма здобуття вищої освіти	заочна Форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів - 3	05 соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
Модулів: 1	053 Практична психологія	Рік підготовки : 1	
Змістовних модулів: 1	Освітній ступінь: «магістр»	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		2-й	2-й
		Лекції	
		14 год	4 год
Загальна кількість годин: 90		Семінарські заняття	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента -2,45		16 год	8 год
		Самостійна робота	
		59 год	77 год
		Індивідуальні завдання:	
		18год	9год
		Вид контролю:	
		екзамен	екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 18/30

для заочної форми навчання – 10/38

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія масовидних явищ» є розширення знань майбутніх практичних психологів з питань національно-психологічних властивостей людини, яка уособлює певну масову культуру, спосіб життя, ментальність, а також прагнення розкрити соціально-психологічні механізми утворення і розвитку нації та історію становлення галузі знань щодо психологічних ознак окремого суспільства.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологія масовидних явищ» є

1. Ознайомлення з основними категоріями психології масовидних явищ, закономірностями функціонування психологічних механізмів поведінки індивіда в масі.
2. Формування знань щодо сутності, змісту, структури, джерел індивідуальних та групових форм поведінки.
3. Створення уявлення щодо сучасного стану розвитку психології масовидних явищ як наукової галузі психології соціальної поведінки людини.
4. Допомога в осмисленні значущості психологічного аналізу форм масової поведінки людей та засобів управління панікою як у професійній діяльності, так і в повсякденному житті.
5. Озброєння вміннями використовувати набуті знання у майбутній професійній діяльності.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Дисципліна є нормативною дисципліною професійної підготовки здобувачів ОС «Магістр».

Передумови для вивчення дисципліни полягають у тому, що з кожним днем зростає роль і значення психології відповідно до сучасного етапу розвитку нашої держави. В умовах сучасності України, в тому числі, військового

конфлікту, небувалою росту національної самосвідомості вивчення і врахування закономірностей прояву і функціонування психологічних особливостей поведінки людей в цих умовах набувають новий важливий смисл, вимагають пріоритетної уваги з боку всіх категорій населення, керівництва держави а також психологів-практиків.. Дисципліна має зв'язок з філософією, соціологією, загальною психологією, соціальною психологією, психологією управління, соціально-психологічним проектуванням

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти мають набути наступні компетентності:

Загальні:

- ✓ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ✓ Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ✓ Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- ✓ Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- ✓ Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- ✓ Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- ✓ Здатність визначати особливості соціального впливу на особистість у різноманітних ситуаціях;
- ✓ Здатність визначати детермінанти індивідуальних та групових відмінностей поведінки;

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Загальнотеоретичні положення психології мас

Тема 1. ХАРАКТЕРИСТИКА МАСОВОЇ СВІДОМОСТІ

Визначення і структура масової свідомості. Прояви масової свідомості в поведінці людини. Проблема формування і функціонування масової свідомості

Ключові поняття: масова свідомість, «ядерний», базисний, емоційно-дійовий рівень масової свідомості, раціональний рівень : блок соціальних очікувань, блок швидко змінних думок і настроїв людей, блок соціально-політичних цінностей, масова поведінка, властивості масової свідомості.

Тема 2. ПСИХОЛОГІЯ СТИХІЙНИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП: ПСИХОЛОГІЯ МАС

Маса і її психологічні характеристики. Соціально-психологічна функція вождя маси. Поняття натовпу. Механізми поведінки натовпу та методи впливу на поведінку людини в натовпі.

Ключові поняття: маса, вождь, лібідозна прихильність, поведінка маси, поведінка індивідів в масі, натовп, види натовпу, керування динамікою натовпу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Види масових явищ

Тема № 3. ПСИХОЛОГІЯ МАСОВИХ НАСТРОЇВ

Природа масових настроїв. Суб'єкт масових настроїв. Основні характеристики масовидних настроїв. Вплив на особистість настроїв мас.

Ключові поняття: Масові настрої; суб'єкт масових настроїв; об'єктивні та суб'єктивні чинники; соціальна спадковість.

Тема 4. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ МАСОВИХ НАСТРОЇВ

Процеси виникнення та розвитку масових настроїв. Динамічність процесу становлення настроїв мас. Процеси, що супроводжують масо видні настрої.

Ключові поняття: «домагання», «експектація» («вимоги-очікування»); «циркулярний», спіралевидний характер; «емоційне кружляння».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Діагностика масовидних явищ

Тема 5. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА СТРАТИФІКАЦІЇ

Соціально-психологічна діагностика стратифікації, якості і способу життя.

Ключові поняття: соціальна стратифікація, метод оцінки репутації, «самооціночний» та об'єктивний методи, соціально-економічний індекс позиції, спостереження і реєстрація фактологічних матеріалів, показники якості життя, кластерний аналіз, дендрограма.

Тема 6. ВИВЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ І НАСТРОЮ

Визначення поняття «громадська думка». Фактори, які впливають на становлення громадської думки. Вплив громадського настрою на людину. Способи вивчення громадського настрою.

Ключові поняття: громадська думка та її функції, суспільні настрої, об'єкт і суб'єкт суспільних настроїв, контент-аналіз.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		о	л	п	ла	ін		с.р	о	л	п	ла
	б	д	.				б	д	.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні положення психології мас												
Тема 1. Характеристика масової свідомості	15	2	2		1	10	13	1	1		1	10
Тема 2. Психологія стихійних соціальних груп	13	2	2		1	8	13	1				12
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4		2	18	26	1	2		1	22
Змістовий модуль 2. Види масовидних явищ												
Тема 3. Психологія масових настроїв	16	3	3		2	8	16	2	1		1	12
Тема 4. Динаміка розвитку масових настроїв	16	3	3		2	8	14	1			1	12
Разом за змістовим модулем 2	32	6	6		4	16	30	2	2		2	24
Змістовий модуль 3. Діагностика масовидних явищ												
Тема 5. Соціально-психологічна діагностика стратифікації	15	2	3		2	8	17	2			1	14

Тема 6. Вивчення громадської думки і настрою	15	2	3		1	9	17	1	2			14
Разом за змістовим модулем 3	30	4	6		3	17	34	1	4		1	28
Модуль 2												
ІНДЗ					9					4		
Усього годин	90	14	16		9	51	90	4	8		4	74

. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Денне відділення	Заочне відділення
1.	Характеристика масової свідомості	2	2
2.	Психологія стихійних соціальних груп	2	
3.	Психологія масових настроїв	3	2
4.	Динаміка розвитку масових настроїв	3	
5.	Соціально- психологічна діагностика стратифікації	3	2
6.	Вивчення громадської думки і настрою	3	2
	Разом	16	8

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Відсутні	
2		
...		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Відсутні	
2		

...		
-----	--	--

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денне відділення	Заочне відділення
1.	Характеристика масової свідомості	10	10
2.	Психологія стихійних соціальних груп	8	12
3.	Психологія масових настроїв	8	12
4.	Динаміка розвитку масових настроїв	8	12
5.	Соціально- психологічна діагностика стратифікації	8	14
6.	Вивчення громадської думки і настрою	9	14
	Разом	51	74

1. Індивідуальні завдання

В процесі індивідуальної роботи студент виконує індивідуально-творче завдання на одну з обраних тем:

1. Психологічний зміст поняття «маса».
2. Зміст поняття «маса» в інтерпретаціях З. Фрейда, Р. Блуммера, Э. Канетті.
3. Відмінність в змісті понять «маса» і «натовп».
4. Суттєві ознаки маси.
5. Роль вождя для маси.
6. Психологічні особливості поведінки індивідів в масі.
7. Психологічні особливості динаміки поведінки маси.
8. Характеристика поняття «циркулярна реакція».
9. Механізми впливу на громадську думку.
10. Основні види та функції масових настроїв.
11. Мотиви участі у рухах?
12. Структура масових рухів.
13. Характеристика поняття «громадська думка».
14. Запит для проведення дослідження громадської думки.

15. Методи соціально-психологічної діагностики масовидних явищ.
16. Діагностика ефективності сучасних засобів масової інформації час.
17. Визначення стандартної реакції людей на заборонену інформацію.
18. Сутність соціально-психологічного дослідження Фестінгера, Рікена та Шахтара.
19. Специфіка вивчення феномену Вертера.
20. Генеральна функція реклами.

2. Методи навчання

Лекція (лекція-бесіда, лекція-дискусія). В ході лекцій за характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та пошуковий метод. Семінар-повідь, семінар-дискусія, семінар-диспут.

3. Критерії оцінювання

90-100 балів – теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

80-89 балів – теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу. Мають місце несуттєві помилки в поясненні деяких аспектів дисципліни.

70-79 балів – теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками..

60-69 балів – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Незнання першоджерел і додаткової літератури. Наявність хибних тлумачень при аналізі практичних завдань. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

50-59 балів – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

26-49 балів – теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

0-25 балів – теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

4. Засоби оцінювання

Поточний (робота зі словниками, підготовки конспектів робіт) та підсумковий контроль (тестові завдання). Відповіді, доклади, тестування

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Модуль 1										Модуль 2			
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль № 3		Змістовий модуль № 4		ІНД 3		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	15	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

15. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Юридична психологія: підручник / Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І. та ін.: заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсеєва. – Вид. 2-е, доопр. та доп. – К.: КНТ, 2008. – 352 с.
2. Горбатов Д. С. Психология слухов и сплетен / Д. С. Горбатов. – М. : Речь, 2013. – 240 с.
3. Красовский Ю. Д. Организационное поведение : [учеб. для студентов вузов] / Красовский Ю. Д. – М. : ЮНИТИ, 2012. – 486 с.
4. Лайнбардже П. М. Психологическая война. Теория и практика массового сознания / П. М. Лайнбардже. – М. : Центрполиграф, 2013. – 445 с.
5. Лобанов А. П. Когнитивная психология : [учеб. для студентов вузов] / Лобанов А.П. – Минск : Новое знание, 2014. – 376 с.
6. Лилль В. Портрет массового сознания / В. Лилль. – Независимая газета, 17.05.2013 г.
7. Ольшанский Д. В. Психология масс / Ольшанский Д. В. – С.-Пб. : Питер, 2002. – 368 с.
8. Почебут Л. Г. Социальные общности: психология толпы, социума, этноса / Почебут Л. Г. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2005. – 285 с.
9. Шейнов В. П. Психология лидерства и власти / Шейнов В. П. – М.: Ось-89, 2008. – 604 с.

Додаткова література:

10. Гуревич П.С. Психология : [учеб. для бакалавров] / Гуревич П. С. – М. : Юрайт, 2012. – 607 с.
11. Московичи С. Век толп: Исторический трактат по психологии масс / Серж Московичи ; [пер. с фр. Т. П. Емельянова]. – М.: Центр психологии и психотерапии, 1998. – 480 с.
12. Нуркова В. В. Психология : [учеб. для бакалавров] / В. В. Нуркова, Н. Б. Березанская. – М. : Юрайт, 2012. – 575 с.

13. Основи соціально-психологічного тренінгу: науково-практичні рекомендації / за заг. ред. Л. І. Казміренко. – Івано-Франківськ: Симфонія-форте, 2011. – 136 с.
14. Психологічні детермінанти вчинення вандалізму неповнолітніми / Юсупов В. В., Александров Д. О., Казміренко Л. І. та ін. : метод. рек. – К.: НАВС, 2012. – 56 с.
15. Райх В. Психология масс и фашизм / Вильгельм Райх ; [пер. с нем. Ю. М. Донец]. – М.: АСТ, 2004. – 539 с.
16. Ричков М. О. Суспільство : [соціальний організм, простір, етнос] / М. О. Ричков. – К. : НТУ, 2005. – 188 с.
17. Семечкин Н. И. Психология социальных групп : [учеб. пособие] / Семечкин Н. И. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2011. – 287 с.
18. Сигеле С. Преступная толпа : опыт коллективной психологии / Сигеле Сципион. – М. : Акад. проект, 2011. – 124 с.
19. Психология масс: хрестоматия / [ред.-сост., предисл. Д. Я. Райгородский]. – Самара : БАХРАХ-М, 2010. – 591 с.
20. Хренов Н. А. Публика в истории культуры. Феномен публики в ракурсе психологии масс / Хренов Н. А. – М. : Аграф, 2007. – 495 с.
21. Фрейд З. Психология масс и анализ человеческого «Я» / Зигмунд Фрейд. – М : АСТ, 2004. – 189 с.
22. Юридична психологія. Альбом схем з коментарями / Александров Д. О., Андросюк В. Г., Казміренко Л. І. та ін.: заг. ред. Л. І. Казміренко, Є. М. Моїсєєва. – Вид. 3-є, доопр. та доп. – К.: КНТ, 2008. – 152 с.
23. Юридична психологія: практикум / за заг. ред. Л. І. Казміренко. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 190 с.
24. Якубіна В. Л. Основні тенденції концептуалізації феномену мас в сучасній соціальній філософії: дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Якубіна Валентина Леонідівна. – К., 2008. – 266 с.